

DELOVANJE STROKOVNIH DELAVCEV V VRTCU OB ZAZNAVU NASILJA V DRUŽINI

Action of Professional Workers in Kindergarten Detecting Domestic Violence

UVOD

Nasilje je družbeni pojav, ki se nenehno spreminja, a ga kljub informacijam, ukrepom in znanju premalo kritično vrednotimo in obsojamo, še posebej ko so žrtve nasilja otroci. Le-ti so še posebno ranljivi zaradi svoje nerazvitosti, nemoči, starosti ali drugih okoliščin in rabijo podporo odrasle osebe. Nameniti jim moramo posebno pozornost, zaščito in pomoč.

Zlorabo otrok je izjemno težko odkrivati in preiskovati, saj je družinsko okolje še vedno precej nedotakljivo in tudi vsako dejanje zahteva poseg v intimni prostor družine.

Eden izmed večjih izzivov vsakega roditelja je prav gotovo vzgoja otrok, zanje si večina želi najboljšo in uspešno vzgojo. Vendar pri izvajanju vzgojne funkcije niso vsi najbolj uspešni ali pa ne posegajo po ustreznih vzgojnih pristopih in zato nekateri konfliktne situacije rešujejo z nasiljem.

Ker je življenje brez nasilja temeljna otrokova pravica, se zavedam, da sem kot strokovna delavka, zaposlena v vrtcu, zavezana in odgovorna, da zaščitim otroka, njegove pravice, in da staršem preprečim, da otroka vzgajajo v nasilju ali z nasiljem. Na tem mestu kot pomembne vidim tako vzgojitelje kot svetovalne delavce v vrtcih, s katerimi otrok dnevno in redno prihaja v stik. Mi nosimo potencial, da otroke, ki so nam zaupani v varstvo, zaščitimo. Vrtec torej ni le prostor, kjer odkrivamo nasilje nad otroki, ga prijavljamo in obravnavamo, temveč tudi skupnost, ki je neposredno soočena s posledicami nasilja, ki ga preživlja otrok.

IDEJA IN NAMEN RAZISKOVANJA

Kot strokovnjakinja (vzgojiteljica in socialna delavka) sem se pri svojem delu občasno spraševala, ali se čutim dovolj strokovno usposobljena, ozaveščena, močna, da bi znala ravnati v primeru, ko bi prišlo do nasilja nad otrokom s strani staršev in bi morala posredovati. Zanimalo me je tudi, kako moje sodelavke (vzgojiteljice v vrtcu) ocenjujejo svojo usposobljenost in ali se čutijo kompetentne za odkrivanje ter prepoznavanje nasilja.

V okviru podiplomskega študija na Fakulteti za socialno delo sem zapisala magistrsko delo z naslovom **Vloga vrtca pri obravnavi nasilja v družini** (Jenšterle,

2019). Le-ta predstavlja analizo primerov iz prakse, izkušenj strokovnih delavk z zaznavo in obravnavo nasilja v družini v vrtcu. Pri raziskovanju problema sem upoštevala perspektivo strokovnih delavk iz VIZ Vrtci občine Žalec,¹ saj verjamem, da ima vsaka od njih »svojo« teorijo in predstavo o nasilju, ga različno doživlja ter se pri svojem delu nanj odziva različno.

S krajšim poročilom raziskave želim opozoriti na to, da je kaznovanje neprimerna oblika discipliniranja v vzgoji, in spodbuditi posameznike, starše, k iskanju drugih, novih možnih reševanj konfliktnih situacij v družinskem krogu. Raziskava in kratko poročilo naj bi strokovnim delavcem pomagala bolje razumeti nasilje. Še najbolj pomembno je, da bi se zaposleni v vrtcih/šolah v prihodnje nanj ustrezno, dovolj hitro in učinkovito odzivali, brez strahu in negotovosti in z jasnimi zavedanjem, da je to naša skupna zgodba ter da za razplet nosimo skupno odgovornost. Torej, da bi rezultati raziskave in sklepne ugotovitve pomagali pri razvoju uspešnih praks pri zaznavanju, preprečevanju in obravnavi posrednega/neposrednega družinskega nasilja.

Ocenjujem, da je raziskava uporabna, saj lahko služi instituciji, vodstvu in tudi drugim strokovnjakom kot vpogled v lastno strokovnost in prijave suma nasilja nad otroki.

V raziskavi sem iskala odgovore na več raziskovalnih vprašanj, v poročilu pa predstavljam le nekaj teh.

METODOLOŠKE ZNAČILNOSTI RAZISKAVE

Na kratko predstavljam analizo rezultatov strokovnih delavk, ki v vrtcu opravljajo vzgojno, izobraževalno ali svetovalno delo. Populacijo so sestavljale vzgojiteljice,² ki so redno zaposlene v Vrtcih občine Žalec. Izbrala sem neslučajnostni vzorec, v katerega so zajete osebe, ki so stare med 20 in 60 let. Prostovoljno je sodelovalo 92 vzgojiteljic, le ena je zavrnila sodelovanje.³

Podatke za obravnavo zastavljenih raziskovalnih vprašanj in hipotez, ki sem jih preverjala, sem pridobila s pomočjo kvantitativne in kvalitativne metode dela. Vprašalnika (spletni in pisni anketni vprašalnik) sem naslovila na vzgojiteljice in opravila nestandardizirani intervju s sve-

1 VIZ Žalec: Vzgojno-izobraževalni zavod Vrtci občine Žalec.

2 Pod nazivom vzgojiteljica ne ločujem med vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice predšolskih otrok. Ločeno bom izraza uporabila in navedla samo takrat, ko bo ločevanje med nazivoma pomembno ali bom želela poudariti razliko med njima.

3 V času anketiranja je bilo nekaj vzgojiteljic odsotnih z dela zaradi boleznih, letnega dopusta ali drugih razlogov; osip predstavlja 15 zaposlenih strokovnih delavk.

tovalno delavko. Osutek vprašalnika in celoten zapis intervjuja je dostopen v prilogi magistrskega dela, na spletni strani: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=120745&lang=slv>. Ponujena vprašanja so lahko iztočnica za raziskovanje tudi v drugih vzgojno-izobraževalnih zavodih. Podatke sem analizirala in rezultate predstavila opisno, v grafih ali tabelarično.

Omejitve raziskave: gre za pridobljene podatke, pri čemer se odpovedujem ideji reprezentativnega vzorčenja, ker ni moj namen statistično posploševanje podatkov na celotno populacijo strokovnjakov ali vzgojiteljev v Sloveniji.

V krajših izsledkih raziskave bom izpostavila posamezne točke in nova spoznanja, ki bi nas v prihodnje lahko vodila k boljšim rezultatom na področju vzgoje in izobraževanja ter socialnega dela.

IZSLEDKI RAZISKAVE

Prepoznavanje znakov nasilja

Oseben pogled na problematiko nasilja je pomemben, saj nas usmerja pri strokovnem delu, in menim, da nas ravno poznavanje znakov nasilja lahko spodbuja k pravočasnemu ukrepanju in posredovanju.

Strokovnjaki navajajo, da otroka, ki je žrtev nasilja, lahko prepoznamo po znakih, ki so:

1. **specifični**, ki so vidni (poškodbe na telesu, praske, modrice, odrgnine, ureznine, znaki davljenja, ščipanja, poškodbe spolovila, krvavitve itd.).
2. **nespecifični**, ki so zaznavni (se kažejo na področju čustvovanja, samopodobe, spremembe vedenja otroka, težave pri druženju in navezovanju stikov z vrstniki, uporništvo, motnje spanja, prehranjevanja, strah, zaničanje ali tlačenje občutkov itd.) (Aničić idr., 2015).

Raziskovala sem, kako se vzgojiteljice opredelijo, kdaj gre za nasilje in kako prepoznavajo znake nasilja pri otrocih. Vprašane so se v enakem odstotku (91 %) izjavile, da gre vedno za nasilje, kadar je otrok deležen fizičnega kaznovanja ali je ustrahovan. Kot pomembnejše znake so izpostavile tudi lasanje (86 %), ščipanje (80 %), zmerjanje, grajanje in žaljenje (73 %) ali zanemarjenost otroka s slabo higieno (65 %). V večji meri, da je nasilje odvisno od situacije, so opredelile kaznovanje otroka s prepovedmi (85 %), vpitje nad otrokom (80 %), odstranitev iz prostora (77 %), poljubljanje na usta (76 %). Za nekatere od njih materialno prikrajšanje ali neupoštevanje otroka ne pomeni nasilja (15 %).

Največ, 89 vzgojiteljic, se je opredelilo, da bi obvestile svetovalno službo vrtca, če bi pri otroku opazile znamenja ugrizov in davljenja. Po njihovem mnenju je pomembno tudi, da bi se odzvale, če bi otrok posnemal spolno zlorabo (81 oseb) ali pripovedoval o nasilju (79 oseb). Ena izmed vzgojiteljic je dodala, da bi bila pozorna na to, če bi otrok nakazoval na nasilje pri igri ali nasilje v igri podoživljal. Menim, da je v tem primeru še posebej pomembno opazovanje otroka in njegovega spreminjanja vedenja. Velika večina je med pomembnimi znaki nasilja opozarjala na doživljanje stisk otroka (66 oseb), če je otroka strah slačenja (62 oseb) ali če bi bil otrok zaradi nehigiene zanemarjen (58 oseb).

Iz podatkov lahko razberemo, da vzgojiteljice fizično obliko nasilja pojmujejo in ocenjujejo kot težjo obliko nasilja in glede na to bi se tudi odzvale.

Vedno se porodi vprašanje, ali so znaki res dokaz za nasilje ali samo posledica drugih okoliščin, npr. otrok ima modrice zaradi padca s kolesom ipd. Po mnenju Anice Mikuš - Kos (1993: 28–30) glavni oviri predstavljata nepoučenost in neobveščenost strokovnjakov, da bi primer nasilja sploh zaznali, ga opazili in si ga ustrezno razlagali (Mikuš - Kos, 1993).

Pomembno je, da se zavzemamo za to, da otrokom ponudimo pomoč, smo mu v oporo, ga zaščitimo, ko nas potrebuje.

Samoocena in raven usposobljenosti vzgojiteljic za ravnanje in ukrepanje v primeru nasilja v družini

Vzgojiteljice sem spraševala, ali bi znale ukrepati, če bi se pri svojem delu srečale s primerom nasilja nad otrokom. Želela sem, da reflektirajo lastno prakso in ocenijo svojo usposobljenost s področja nasilja (n = 92). Svojo strokovno usposobljenost so ocenjevale na grafični lestvici od 1 do 5 (1 – neusposobljeno, 5 – zelo dobro usposobljeno). 1 % vzgojiteljic se čuti neusposobljenih, 10 % jih meni, da so slabo usposobljene, 49 % zmerno usposobljene, 38 % dobro usposobljene in 2 % zelo dobro usposobljene. Povprečna ocena, s katero so se posameznice ocenile, je 3,3 (mediana je 3, povprečna ocena je 3,3).

50 vzgojiteljic meni, da bi znale ukrepati v primeru, če bi se pri svojem delu srečale s primerom nasilja, kar predstavlja 54 % anketiranih. Presenetljivo velik odstotek, kar 42 oseb oziroma 46 % vprašanih, ni povsem prepričanih o svojih kompetencah za ukrepanje.

Ob tem rezultatu se mi je porodila dilema: Ali vzgojiteljice nasilna dejanja obravnavajo dovolj strokovno kljub dejstvu, da se v veliki meri ne čutijo dovolj usposobljene oziroma niso povsem prepričane, ali bi znale ukrepati v primeru zaščite otroka, ki je žrtev nasilja?

Rezultati raziskave so pokazali, da so o svoji usposobljenosti bolj prepričane tiste, ki so se že udeležile izobraževanja o nasilju.

Zaznavanje nasilja glede na stopnjo izobrazbe in leta delovnih izkušenj

Zanimalo me je, ali se pojavljajo razlike med vzgojiteljicami v primeru zaznavanja nasilja glede na stopnjo izobrazbe, leta delovnih in praktičnih izkušenj, zato sem preučila povezanost med ravnjo usposobljenosti in raziskala obstoječe razlik.

Preglednica 1 nam prikazuje, da se pri oceni usposobljenosti in ukrepanju pojavljajo razlike glede na stopnjo izobrazbe, z manjšim odstopanjem. Z višjim odstotkom (50 %), da bi znale ukrepati v primeru nasilja, so se opredelile vzgojiteljice, ki imajo doseženo srednjo vzgojiteljsko šolo. Ali obstaja povezava in odvisnost med praktično izkušnjo vzgojiteljic ter njihovim ukrepanjem ali ne, pa zagotovo ne morem potrditi.

► PREGLEDNICA 1. Raven usposobljenosti vzgojiteljic glede na stopnjo izobrazbe

Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?	Bi znali ukrepati, če bi se srečali s primerom nasilja?			Skupaj
	DA	NE	Nisem prepričan	
srednja vzgojiteljska šola	25 50 %	0	14 33,33%	39
višja ali visoka šola za vzgojitelje	21 42 %	0	25 59,52 %	46
Drugo	4 8 %	0	3 7,14 %	7
Skupaj	50	0	42	92

SOOČANJE VRTCA S POSLEDICAMI NASILJA

Problematika nasilja nad otroki v družini je kompleksna in vrtec je prostor, kjer odkrivamo, obravnavamo in prijavljamo nasilje ter se obenem soočamo s posledicami nasilja, ki ga doživlja otrok. Problem je v tem, da se nasilje izvaja doma, v vrtcu so vidne samo posledice ravnanj. Lahko da smo ravno vzgojiteljice prve, ki se nam otrok zaupa in nas izbere kot varne za razkritje. Takrat je naša naloga predvsem, da smo pripravljene poslušati otroka in njegovo zgodbo brez sodb, z njim vzpostavimo varen odnos in ukrepamo dalje.

Sodelovanje vzgojiteljic in svetovalne službe v vrtcu

V vrtcu je zelo pomembno sodelovanje vzgojiteljic in svetovalne službe, tako pri vsakodnevnih dejavnostih kakor tudi pri obravnavanju suma nasilja. Raziskovala sem, na katerih področjih in v katerih oblikah dela omenjene strokovne delavke najpogosteje sodelujejo, ko gre za primer zaznave ali obravnave nasilja. Predstavljam podatke, ki sem jih pridobila v intervjuju s svetovalno delavko. Predstavila mi je, kako sodeluje z vzgojiteljicami ob prijavi suma nasilja nad otrokom. »V primerih obravnave nasilja s strokovnimi delavkami sodelujem pri pripravi poročila za center za socialno delo⁴/policijo/sodišče, saj so one vsakodnevno v stiku z otroki in starši. Obvestim jih, da smo s CSD dobili zaprosilo za poročilo v zvezi z določeno družino, o kateri se potem pogovorimo. Večinoma svetovalka s centra v zaprosilu že napiše, kaj v zvezi z otrokom oziroma družino jih zanima. Strokovne delavke me v zvezi s primerom obveščajo, če opazijo kaj novega. Če gre za sum nasilja, v vrtcu skupaj izpolnimo predpisan obrazec za prijavo suma na CSD oziroma pokličem svetovalko na CSD. Vzgojiteljice tudi zaprosim za poročila, ki jih napišemo na podlagi zaprosila zunanjih institucij ali staršev. Nekatere poročila napišejo same, druge me prosijo za pomoč.«

Poznavanje zakonske zaščite otrok pred nasiljem v Sloveniji

V boju proti nasilju nad otroki in mladostniki ima država pomembno vlogo, saj določa, da institucije in organizacije z javnimi pooblastili, na podlagi zakonov in podzakonskih aktov, skrbijo za varovanje ogroženih otrok ali otrok nad katerimi je bilo storjeno nasilje. Otrokove koristi morajo

biti največje in skupno vodilo vsem tistim, ki delamo z otroki ali z družinami.

Pravno varstvo za otroke, ki so žrtve nasilja, je v Sloveniji urejeno in opredeljeno v več zakonih, z zakonodajo, ki zagotavlja, da se problematika obravnava multidisciplinarno:

- Ustava Republike Slovenije (URS), Kazenski zakonik (KZ-1) ter Zakon o kazenskem postopku (ZKP).
- mednarodni akti: Deklaracija o otrokovih pravicah (1959), Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (1990) in Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic (1999).

Strokovnjake v vrtcu pri obravnavi otrok, ki so žrtve nasilja, zavezujejo:

- Kodeks etičnega ravnanja v vrtcu;
- Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini;
- Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND), ki je podal nove smernice v boju proti nasilju v družini in pomeni zavezo institucij k določenemu načinu ravnanja – vloge, naloge, mreža in sodelovanje različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter odreja ukrepe za varstvo žrtev nasilja v družini. Zakonsko je tudi opredeljena prijavna dolžnost strokovnih delavcev (6. čl.);
- Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode,⁵ v katerem je opredeljeno, da vzgojne ustanove sodelujejo v multidisciplinarnih timih⁶ s CSD in policijo.

Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode

V skladu z ZPND in Pravilnikom za VIZ morajo strokovne delavke izvesti postopke in ukrepe za zaščito otroka. Ravno to je bil razlog, da raziščem, v kolikšni meri vzgojiteljice poznajo vsebino omenjenega pravilnika, ki jih zavezuje pri delu, in kje so se z njim seznanile.

Vzgojiteljice sem spraševala, ali poznajo postopek za zaščito otroka, ki je žrtev nasilja, in ali bi znale ustrezno ukrepati. Samo 6 oseb od 92 vprašanih jih je pritrdilo, da poznajo vsebino pravilnika v celoti, 62 vzgojiteljic je seznanjenih le delno, preostalih 24 vzgojiteljic pravilnika ne pozna.

4 Center za socialno delo: v nadaljevanju CSD.

5 V nadaljevanju: Pravilnik za VIZ.

6 Multidisciplinarni tim – MDT sestavlja skupina strokovnjakov s ciljem, da se zagotovi celovita pomoč in dolgoročna varnost in zaščita.

Zanimalo me je tudi, kje so tiste vzgojiteljice, ki so z njim seznanjene (v celoti ali delno), dobile informacije o njegovi vsebini. Največ vzgojiteljic (39 %) se je s pravilnikom seznanilo samoiniciativno, prek spleta, 10 % manj pa v vrtcu, kjer so zaposlene. Vir informacij za spoznavanje pravilnika je bil tudi Uradni list RS (13 %), nekaj manj jih je podatke o vsebini pravilnika dobilo na dodatnih izobraževanjih (12 %). Le nekaj anketirank je omenilo, da so informacije o pravilniku pridobile na fakulteti (kategorija Drugo).

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE

- Kljub rezultatom o usposobljenosti vzgojiteljic menim, da jih večina potrebuje še več konkretnih informacij o njihovi vlogi pri obravnavi suma nasilja in o sodelovanju v strokovnem timu. Pridobljeni podatki nakazujejo na potrebo po dodatnem izobraževanju, izpopolnjevanju, da bodo vzgojiteljice lažje pristopile k spoznavanju nasilja, njegovemu zaznavanju ter obravnavanju v prihodnje.
- Menim, da bi bilo koristno, da bi bile na vzgojiteljskih zborih ali strokovnih aktivih zavoda tudi nekatere vsebine izobraževanj vezane na poznavanje problematike, zakonodaje in da bi bile strokovne delavke seznanjene s smernicami omenjenega pravilnika. Predlagam, da bi v strokovno mapo zavoda dodali shemo protokola ravnanja za zaposlene, ki bi bil vsem zaposlenim vedno na vpogled.
- Da bi otroci lažje spregovorili o nasilju, bi lahko vzgojiteljice načrtovale preventivne vsebine za pridobivanje veščin in znanja o nenasilju in nenasilni komunikaciji ter izvajale dejavnosti, povezane s problematiko o nasilju.
- Zelo pomembno se mi zdi tudi informiranje staršev. Na spletni strani vrtca bi lahko objavili zakonodajo, članke ali literaturo, s pomočjo katerih bi starši pridobili informacije o prepovedi nasilnega ravnanja z otroki in dobili pojasnila, kako nasilje v družini vpliva na otrokov razvoj. Staršem bi s tovrstnim ravnanjem dali spodbudo za vzgojo otrok brez telesnega kaznovanja. Na spletni strani bi lahko bile objavljene tudi povezave do institucij, kjer lahko poiščejo pomoč v primeru družinskega nasilja.

Želela bi si, da bi se podani predlogi tudi udeležili v praksi, v mojem delovnem okolju in širše. Analizo raziskave lahko imamo za kažipot ali kot izhodišče za razmislek ter diskusijo o tem, kaj lahko spremenimo v praksi, da bomo še boljši in še bolj uspešni pri svojem delu in ravnanju. V predlogih gre za dvig strokovnega znanja, večanje strokovne avtonomije in vrednosti strokovnega dela.

SKLEP

Na koncu opozarjam še na dejstvo, da je nasilje tema, ki zahteva čas, izkušnje, dobro opazovanje otroka, strokovno znanje in sistematično delo. Zaznavanje nasilja je prvi korak k preprečevanju le-tega in je ključna ter prva naloga vzgojiteljev, ki v sodelovanju s svetovalno službo nudijo pomoč otroku in ga zaščitijo pred nadaljnjim družinskim nasiljem. Zavedati se moramo, da naloga nas strokovnjakov ni presojanje o obliki in težavnosti nasilja, temveč da zapišemo opažanja dogodka in prijavimo sum nasilja. Strokovno delo pri zaznavanju in obravnavi nasilja je

SMERNICE UKREPANJ IN PROTOKOL RAVNANJA STROKOVNIH DELAVCEV V VRTCU OB ZAZNAVU NASILJA

Raziskava je obravnavala tudi, koliko strokovne delavke v vrtcu poznajo postopek prijave in obravnave suma nasilja v družini. Postopka ne pozna 23 % vzgojiteljic, 16 % jih je bilo ob trditvi neopredeljenih. 58 % vzgojiteljic je pritrnilo, da poznajo protokol ravnanja.

Po Pravilniku o obravnavi nasilja v družini za VIZ sem na kratko zapisala protokol za ravnanje v primerih nasilja – kdo ukrepa, kdaj in kako.

1. Prvi korak je PREPOZNAVANJE NASILJA – ali posumimo sami ali na temelju posledic (znaki, otrok nam pripoveduje o nasilju, sami smo priča nasilju, nam je o nasilju zaupala tretja oseba). Pomembna sta opazovanje otroka in pogovor z njim.
2. Sledi OCENA OGROŽENOSTI otroka (potreba po takojšnjih ukrepih za zaščito otroka).
3. O sumu nasilja TAKOJ obvestimo svetovalno službo, pomočnico ravnateljice/ravnateljico v zavodu ali telefonsko obvestimo CSD, policijo ali državno tožilstvo (slednje v primeru poškodbe zaradi fizičnega ali spolnega nasilja, v hudi psihični stiski otroka).
4. Po prijavi se skliče INTERNI TIM VIZ (svetovalna služba, vzgojiteljica ali oseba, ki je naredila zapis).
5. Opravi se ZAPIS⁷ O NASILJU NAD OTROKOM – dogodek, opažanja, pridobljene informacije, mnenje.
6. Svetovalna delavka pošlje PISNO PRIJAVO z zapisom na CSD, CSD izdela NAČRT POMOČI – pomoč otroku pri soočanju s posledicami nasilja, zagotovitev varnosti – umik na varno (varna hiša, krizni center), zdravstvena, psihosocialna, pravna pomoč itd.

O opravljeni prijavi vrtec/šola starše obvesti le takrat, če presodijo, da je to v korist otroka. Po potrebi se s primerom nasilja seznanijo tudi druge strokovne delavke v zavodu.

Res je, da je že samo razkritje nasilja prvi korak k razbremenitvi, osvoboditvi otroka, vendar pa je tudi zelo naporen, dolg korak do cilja, da se nasilje ustavi in da se nikoli več ne ponovi.

zgodba, ki se nadaljuje ob sodelovanju vseh: otrok, staršev, vzgojiteljev in svetovalnih delavcev.

V prihodnosti lahko pričakujemo kakovostno obravnavo nasilja ali ne nazadnje celo zmanjšanje števila otrok, ki so žrtve nasilja, če bomo strokovnjaki sledili smernicam,

7 Zapis o nasilju nad otrokom v skladu s Pravilnikom o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode (obrazec) - Priloga 1.

upoštevali zakonodajo, imeli podporo nadrejenih, dobro sodelovali z drugimi institucijami, otrokom nudili ustrezno pomoč, izvajali preventivne programe, prek medijev ozaveščali javnost o problematiki nasilja itd. Menim, da so za zaježitev nasilja zelo pomembne tudi informacije iz prakse, ki lahko pripomorejo k dopolnjevanju ali izboljševanju zakonodaje.

Pomembna sta tudi družbena zavest in zavedanje, da sleherni posameznik z lastnim zgledom prispeva k temu, da so nasilna dejanja družbeno nesprejemljiva in tudi kazniva. Prizadevati si moramo, kot laiki ali kot strokovnjaki, da se nasilna dejanja preprečujejo in obravnavajo. Ne gre le za problem na nivoju družine, marveč za družbeni pro-

blem, ki ga lahko dolgoročno zmanjšujemo in omejujemo s spodbujanjem ničelne tolerance do vseh oblik nasilja ter ustreznim ukrepanjem, tako na zasebni kot na strokovni ravni.

Ostaja dilema: Ali je sploh mogoče v celoti doseči in uveljaviti ničelno toleranco do nasilja nad otroki v vrtcu in v njihovem vsakdanjem življenju? Če nasilja in znakov le-tega ne zaznamo, se ne odzovemo, nasilja ne prijavimo, smo soodgovorni, da otroci ostanejo brez pomoči ali brez upanja, da se nasilje ne bo nadaljevalo ali stopnjevalo.

Zaključujem z mislijo: »Dežja se ne da ustaviti, lahko pa damo otroku dežnik.« (Kongo)

VIRI IN LITERATURA

Aničić, K., Hrovat Svetičič, T., Hrovat, T. A., Sušnik, A. (2015). Nasilje nad otroki: strokovne smernice za delo z otroki, ki doživljajo zanemarjanje in/ali nasilje. <http://www.drustvo-dnk.si/>.

Domicelj, M., Ferjančič, J., Pavlovič, Z. (2016). *Kodeks etičnega ravnanja v vrtcu*. Velenje: Pedagoško društvo Vzgojiteljica.

Jenšterle, L. (2019). *Vloga vrtca pri obravnavi nasilja v družini magistrsko delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

Mesec, B., Rape, T., Rihter, L. (2009). *Načrtovanje raziskave : študijsko gradivo za interno uporabo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

Mikuš - Kos, A. (1993). Psihološke determinante dogajanj, ki sopogojujejo trpinčenje otrok in vplivajo na odzivanje strokovnjakov. *Zbornik prispevkov delovne konference o delovanju in sodelovanju strokovnih služb na področju preprečevanja zlorab in zanemarjanja otrok, Ljubljana, november 1993*, 19–38.

Peček, P. (2003). Pogledi na osebni in strokovni razvoj in profesionalizem zaposlenih v vrtcih. *Zaupaj vase, poskrbi zase*, 23–33.

Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M., Društvo, S. O. S. t. z. ž. i. o. ž. n. (2016). *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja : izdaja ob 25. obletnici delovanja Društva SOS telefon*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

ZAKONODAJA

Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16 in 27/17). <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5050> (dostopno: 13. 5. 2019).

Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode (Uradni list RS, št. 104/09). <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9804> (dostopno: 13. 5. 2019).

Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 25/10). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9886> (dostopno: 13. 5. 2019).

Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Uradni list RS, št. 31/09 in 42/17). <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9598> (dostopno: 13. 5. 2019).

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16 in 17/54 – ZSV-H). <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5084> (dostopno: 13. 5. 2019).

Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US, 66/17 – ORZKP153,154 in 22/19). <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO362> (dostopno: 13. 5. 2019).

Zapis o nasilju nad otrokom v skladu s pravilnikom o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode. [iFile:///C:/Users/Lorena/Downloads/2009-01-4667-p1.pdf](file:///C:/Users/Lorena/Downloads/2009-01-4667-p1.pdf) (dostopno: 26. 4. 2019).

